

NÁZEV: Náboženství v pojetí Davida Huma
AUTOR: PhDr. Bruno Filip Valdéz
KATEDRA: Katedra občanské výchovy a filosofie
ŠKOLITEL: Prof. PhDr. Anna Hogenová, CSc.

ABSTRAKT:

Předkládaná disertační práce se zabývá analýzou náboženského myšlení prominenta britské empirické filosofie 18. století Davida Huma, který svým důrazem na smyslové evidence a fakta posouvá empirickou tradici evropského myšlení k důsledným antimetafyzickým generalizacím. Na pozadí Lockova gnoseologického modelu rehabilituje zkušenostní bázi lidského myšlení proti dobovému racionalismu a vyvozuje neblahé důsledky pro neempirickou racionalitu. Do ní situuje kompromitující metafyzické obsahy: kauzalitu, substanci, nutné určení, kauzální důkaz Boží existence aj., neguje je a vykazuje za hranice smysluplného poznání. Teologie a články víry ztrácejí v Humově myšlenkovém světě relevanci. V tomto ohledu jsou jeho zkoumání dějin náboženství i jeho dialogy o náboženství namnoze zdrcující kritikou než nestrannou religionistickou studií. Hume s lehkostí nezúčastněného pojednává o víře bez víry a stává se nepřehlédnutelným intelektuálním inspirátorem pozitivistického a objektivistického myšlení o náboženství. Tato neteistická pozice, kterou Hume v dějinách západní filosofické sebereflexe úspěšně prezentuje, neztratila na přitažlivosti a je dodnes v hojné míře nereflektovaně akceptována. Nedostatečná reflexe Davida Huma v současném českém myšlení, kromě ojedinělých počinů orientovaných povýtce jen na jeho teorii poznání, je evidentní. Cílem autora této disertační práce je přispět ke skromnému počtu odborných článků a studií věnovaných Humovu myšlenkovému dědictví u nás. Záměrem je poukázat na jeho značný vliv na filosofii náboženství v souvislosti s jeho kritikou kauzality a substancionality, která položila základy novověké metafyzické skepse a pozitivismu. Kýženým závěrem je i kritické zhodnocení jeho východiska i důsledků jeho filosofie pro metafyziku a náboženství.

KLÍČOVÁ SLOVA:

Empirismus, víra, rozum, zkušenost, tázání, tajemství.